

bergu. Mnoge so zanemarili, da so razpale n. pr. krasna gotiška cerkev v Zajcklostru. Zopet druge so ogrdili z pristavbami, ki se z poprejšnjo gledé zloga niso vjemale. Ne da se dopovedati, koliko prekrasne cerkvene sprave se je pobralo, prodalo, razneslo in pokončalo. Škoda je bila za umetnost tem večja, ker so stari umetniki izumrli, novi pa se veri sovražnega in celó posvetnega duba navzeli; vsa cerkvena umetnost je pešala in naglo propadala. Že rajni župnik č. g. Osojnik se je jezil nad neko „štola“ ter od sebe vrgel rekoč: to ni štola za sveto opravilo, to je „kravji rep“. Stare resnobne podobe so zginile in dale prostor takim, ki so le radogledne oči pasle ali pa ogledovalca osvedočavale, kako močno pokvarjen da je bil umetnikov ukus. V nekej cerkvi imajo čudno grdega sv. Roka: zlate črevlje, rudeče blače, zveplenast lajbič, moder plašč, štrleče lasi, nizko čelo, zveženjen nos in usta od enih dolgih ušes do drugih. Največjo gnjusobo razdrtja v sve-tišču božjem je pa naredila novošegna, cerkvenim pravilom in zaukazem nasprotujoča glasba ali muzika in petje. Skladbe za teater zložene godle so se po cerkvah, spremljane od raznih poskočnic, „maršev in tušev“. Mnogo duhovnikov in večina ljudi še te nedostojnosti prav čutila ni; še dopalo se jim je, kedar je oglar pri rani službi božji mešno pesem zakrožil po napevu: „bitt' Herr Hauptmann, bitt' gar schön — Lass't mich auf Urlaub geh'n“, pri pozni pa: „Po jezeru bliz' Triglava“. Še le ko so se ljudje po francoski revoluciji in Napoleonovih bojih bili nekoliko oddehnili, začeli so tu pa tam spregledavati in zavedati se, kamo so zabredli v cerkveni umetnosti. Brž so se našli verni možje, ki so si prizadevali temu v okom pri-hajati po umetnijskih društvi — Kunstvereine — kojih se je več osnovalo po raznih škofijah, n. pr. v Lincu, v Pragi, v Briksenu. Najvažniše za nas je postalo umetnijsko društvo v Gradcu — christ-licher Kunstverein —. To društvo že več let blago-nosno deluje in veliko stori po izvrstnih nasvetih pri zidanju, popravljanju in kinčanju cerkvá, kapel, altarjev, največ pa po vilo uređovanem listu: der Kirchenschmuck. Ta list zamoremo z dobro vestjo priporočiti vsem, ki imajo pri cerkvah božjih in njihovem kinču in spravi kakovih opravkov. Veliko hasnila so tudi predavanja iz zgodovine cerkvenega umetništva in starinoslovja, kakoršna se vršijo sedaj pri vseh duhovnišnicah mladim bogoslovcem v poduk, ki zlasti tistim ugaja, ki so se prej kaj risati na-učili. Tako izurjeni duhovnik zamore veliko ko-ristiti sebi in svojim faranom ter mnogo za večjo čast božjo lepega storiti ali vsaj zabraniti, da se dragi denar ne zavrže za reči, ki v cerkev, kapelo, na altar itd. nikakor ne sodijo. Nevednost je tudi tukaj najdražja reč. V našem mariborskem seme-nišču je prvi taka predavanja iz cerkvene umetel-nosti imel č. g. Davorin Trstenjak, tedajšnji gim-nazijski profesor, ki se je lepega predmeta z navdušeno spretnostjo poprijel. Za njim so isto

reč razlagali sedanji milostljivi knez in škof, sedaj je važni predmet izročén preč. g. Orožnu, kano-niku in ravnatelju semenišča. Gledé zboljšanja cerkvene muzike in petja skrbi mnogo društev, posebno pa na Nemškem osnovano društvo sv. Cecilije. Sedaj se je raztegnilo čez vso Avstrijo in šteje mnogo podružnic, n. pr. v Gradcu, Celovcu, Ljubljani, v Gorici itd. Sploh pa smemo reči, da se je tudi pri nas zadnja leta mnogo storilo za olepšanje in ozalšanje hiš božjih. Več cerkvá je bilo iz nova pozidanih n. pr. v Dobrni, Sevnici, sv. Barbari v Halozah, Frauheimu, Hajdini; druge so bile prezidane ali obokane, n. pr. sv. Barbara niže Maribora; jako veliko jih je bilo okusno obnovljenih in izmalanih in smo pri teh priložnostih zazvedeli za več vrlih umetnikov. Priporočbe vre-den je n. pr. malar na opresno, g. Brollo, pozlatar g. Čuček in drugi. Orglanje pa sploh peša in utegne močno propasti, če mu morebiti ne pomaga najnovejši ukaz ministra Stremajerja, ki veleva učiteljskim pripravnikom vadbe v cerkvenem petju in orglanju. Vendar upanja nimamo preveč!

Gospodarske stvari.

O zavarovanju proti ognju.

(Svojim krajanom na razmišljanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptuj.)

Štev.	Občina	Posestnik	Pogorel	Bil za-varo-van za	dobil odškod-ovanja
1.	Šavnica	Senekovič	30. jun. 1875	400	400
2.	"	Krmek	20. aug. 1875	1300	1300
3.	g. Ivanci	Domanjko	26. okt. 1875	600	600
4.	Polica	Kaučič	20. sept. 1875	500	445
5.	Gorca	Koček	1. marca 1871	600	600
6.	"	Lenc	"	600	600
7.	"	Šimet	"	720	720
8.	"	Cvajlar	"	860	840
9.	"	Damitnar	"	1000	980
10.	"	Domanjko	"	1200	868
11—20	Cirkovci	Berančič, Frei-tag, dva Kaj-zerja, Kovačič, Napast, Pieterš-nik, Tominc, Tratnik, Trčko	15. maj. 1872	9400	9400
21—28	"	Berančič, Čo-lan, Franges A., Medved Pernat A., Sinjo, Kam-pel, Salamun	"	7040	6836
29—34	"	Franges B., Na-past B., Napred, Pernat B., Sola, Turkuš	"	6860	5500
35.	Dražinci	Bedrač	15. Aug. 1877	1000	988
36.	"	Gojkošek	"	720	716
37.	"	Pesek	"	400	397
38.	"	Klep	31. jul. 1876	1500	1005
39.	"	Pesek	"	300	20
40.	"	Kostenšek	15. sept. 1876	1000	933

Štev.	Občina	Posestnik	Pogorel	Bil za- vare- van za	dobli odško- dovanja
41-51	Pongercr	Bauman, Be- rančič, Čelan,	30. okt. 1876	11640	10553
42-50		Damjan, Gori- čan, Haložan,			
		Hergar, Horvat,			
		dva Kmetiča,			
52.		Napast		1500	723
53.		Kink		800	150
		Faleš			

V. Temu pregledu, v kojega nisem nikogar iz „gospodskega“ stanu vmetil, moram dodati nekoliko opomb, iz kojih bo se na tanko razvidelo, gder se imajo iskati vzroki, če zavarovalnica oškodovanemu zavarovane vrednosti popolnoma ne izplača. Štev. 4. Ko je ta k zavarovalnici pristopil, imel je lesene stene, kasneje pa je teiste odstranil in si podzidal, te preinačbe pa zavarovalnici ni naznanil, kakor bi po § 24. imel storiti. Zavarovane lesene stene mu tedaj niso mogle pogoreti, ker jih ni več bilo. Da pa nikdor ni dolžen povračevati škode, gder je ni bilo, to vendar vsak lahko razvidi. Kaj takega zahtevati bi skoro tako bilo, kakor če bi Juri šel k sosedu Petru in mu rekel: tvoje svinje so dnes na moji prahi rovale, zatoraj mi moraš platiti tikve, ktere sem lani na onoj njivi imel. Kaj takega zahtevati bi se morebiti še kakemu „piteldohrtarju“ preveč zdelo, dasi inace kosmata vest teh prostovoljnih, sitnih advokatskih mešetarjev prismojene in svojeglavne ljudi zavolj ljubega „tringleta“ na slepo pravdanje kaj rada nagovarja. Štev. 10. Za 1200 gold. zavarovani hram po spoznanju zvedencev ni bil več vreden, kakor 868 gold. zatorej se mu tudi ni več odrajtalo, kakor 868 fl. in dobil je tedaj toliko manje, za kolikor si je hram previsoko zavaroval. Štev. 38. Tega najmanje 80 let stare lesenjače niso bile več vredne, pa jih tudi mnogo let ni imel na više zavarovanih, kakor za 1000 fl. in še le komaj 4 mesece pred požarom zavaroval si je nje za 1500 fl. Od onega časa pa, ko si je zavarovanje povišal, je 2krat zaporedoma pri njem počelo goreti; ali sosedu so vselej ogenj zadušili, in še le 3krat so prepozno pribežali. Štev. 39. Ta ni pogorel, ampak imel nekaj malega škode, ko so mu sosedu Klepa gasili in bil s tem, kar je dobil, poprek zadovoljen. Štev. 52. Zgorelo mu je za 1146 fl. vrednosti. Premije pa je imel samo polovico plačane, zatorej mu je šla tudi samo polovica odškodovanja namreč 573 fl. Prosil je in zavarovalnica še mu 150 fl. navrh podarila in tako je dobil vsega 723 fl. Štev. 53. Ta ni imel krajcarja premije plačane, zatorej tudi po § 21. ni imel nikake pravice na odškodovanje, no zavarovalnica se je usmilita in darovala mu je 150 fl. Bi li kaj takega koja druga zavarovalnica storila, razve če se je po svojih pravilih na to obvezala? Za tako zvano „Viktorijo“ ste menda čuli. Mo-

tarski Domajuko, ki je 22. aug. t. l. pogorel in premijo celo po redu plačeval, še pré zdaj ni krajcarja dobil in težko da bo kaj. Cvenčanom Rusu in Tolu, ki sta pa 2 dni pozneje pogorela in pri vzajemnoj zavarovana bila, poslala je vzajemna že 15. sept. denarje in še bi prej, ko bi dovoljenje ljutomerske hranilnice prej v Gradec prišlo. Naj še povem, da je Rus bil zavarovan za 140 fl. in dobil 136 fl. 11 kr. Tola je pa dobil 520 fl. 8 kr. zavarovan pa je bil za 600 fl. Onim ki so pri „Viktoriji“ zavarovani, naj bo rečeno ka se je „Viktorija“ zrušila ali kakor se pravi „konkurs napovedala“. Kaj takega se pri medsebnih ali vzajemnih nikdar ne zgodi in tudi ne more zgoditi. Na srečo v gornjeradganskem okraju ni mnogo pri Viktoriji zavarovanih, namreč razve Matekoviča v Murskem vrhu še orebovski Škerlec in Mlinarič in 10 ali 20 Motarcev in Hrašencev. Toti si naj le za časa boljšem gospodaru in čuvvarju priporočijo, ali v Orehovcih ga brž čas ne bodo našli. Če pa res mislite, da vas tam odrešenje od vsega zlega čaka — pa se naj pes obesi. Ove opombe jasno govorijo, česar se zavarovanec mora držati, ako hoče, da mu se po požaru zavarovana vrednost popolnem izplača. Vsak si tedaj zapomni sledeče: 1. Verno si zmeri, prececi, popiši poslopja, koja si zavaruješ; kajti ako se po požaru komisijon osvedoči, da si postavim: oddaljenost od sosedovih poslopj ali dolgost ali širino svojih odškodovanih reči in njih kakošnost krivo ali naopačno napovedal, bo tvoja škoda. 2. Ako želiš vsled nesreče dobiti izdatno pomoč, ne gledaj na par gold. in ne zavaruj se prenizko, če pa se previsoko zavaruješ, zapstoj preveč plačuješ. 3. Ako si pri zavarovanem poslopju kaj preinačil, naznani to za časa dotičnemu zavarovalnemu zastopniku! 4. Plačuj premije popolnoma in prej, kakor pogoriš. Kdor se teh zavarovalničnih zapoved verno drži, temu se ni treba bati, da bi mu vzajemna gračka po požaru kaj „doltergala“.

(Konec prihodnjic.)

Podružnica bčelarske družbe štaj. v Mariboru vabi vse prijatelje bčelice k obilnemu pristopu, da bo zamogla svojo imetno nalogo zdatniše izvrševati; pri vseh tukajšnjih lekarnicah ali apotekah nahajajo se vpisne pole ter se ondi sprejemajo novi družbeniki z družbenino vred, ki znaša pri sodelavnih družbenikih vsako leto 1 fl., pri podpirovalnih 2 fl. Ustanovna je 10 fl. Načrt podružničin objavimo kmalu. Dr. Filip Terč predsednik.

Sejmovi na Štajerskem. 27. dec. Orešje, Vitanje; 28. dec. Straden.

Dopisi.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. 8. dec. imeli smo pri nas posebne goste. Imenitni „Bauernverein“ v Orehovcih nam je poslal v naše veliko veselje